

Број: 03/10-50-19-134-27/15
Сарајево, 15.12.2015.

Истраживање број: 214
Врста истраживања: **КОМП**

**RESTRIKCIJE NAKON ISTEKA MANDATA
IZABRANIH I POJEDINIХ IMENOVANIH ZVANIČNIKA
U POGLEDU VRSTA ZAPOSŁJAVANJA
U PET DRŹAVA ČLANICA EVROPSKE UNIJE**

Припремиле:
Сена Бајрактаревић
Нихада Јелећ
Аида Османовић

Дескриптор: сукоб интереса, „revolving door”

Истраживање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на е-маил адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраживачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраживању.

Информације наведене у садржају истраживања важеће су у тренутку припреме истраживања и оне се не ажурирају након објаве истраживања.

Истраживање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

Uvod

U nekim državama postoje određene restrikcije u smislu djelatnosti koje izabrani i imenovani visoki državni zvaničnici mogu obavljati tokom određenog perioda nakon isteka mandata. Razlozi za to su ostvareni lični kontakti za vrijeme obnašanja javne funkcije, zatim kontakti koje su s njima mogli ostvariti različiti lobisti dok su bili donosioci odluka/zakona i pristup informacijama (često i povjerljive prirode) na koje su imali pravo dok su obnašali dužnost. Ipak i dalje se događa da se bivši visoki zvaničnici izvršne i zakonodavne vlasti zapošljavaju u privatnom sektoru ili u lobističkim institucijama, i obrnuto. Taj fenomen se naziva *revolving door* na engleskom ili *pantouflage* na francuskom jeziku.

Navedeno kretanje iz uprave u poslovni sektor i obrnuto nije nužno loše; čak može biti korisno i donijeti u ta dva sektora drugačije poglede i inovacije, ali nedostatak propisa i kontrole može voditi ka sukobu interesa i zloupotrebama. U cilju uočavanja ovog fenomena, shvatanja rizika koje nosi sa sobom i njegove prevencije (pored ostalih pojava koje se mogu svrstati u sukob interesa), OECD je izradio Vodič za upravljanje sukobom interesa u javnoj upravi (*OECD Guidelines for Managing Conflict of Interests in the Public Service*) te sljedeće dokumente: *Revolving Doors, Accountability and Transparency - Emerging Regulatory Concerns and Policy Solutions in the Financial Crisis* i *Post-Public Employment – Good Practices for Preventing Conflict of Interest*.

Zapošljavanje bivših javnih zvaničnika država Evropske unije ili institucija Evropske unije u fokusu je interesovanja javnosti. Imena bivših zvaničnika čije zapošljavanje nakon završetka mandata može biti sporno, odnosno može se svrstati u fenomen „*revolving door*“ mogu se pronaći na određenim internetskim stranicama, kao što je npr. [Corporate Europe Observatory](#).

Organizacija *Transparency International* je početkom 2015. godine objavila izvještaj pod nazivom „Lobiranje u Evropi – skriveni uticaj, povlašten pristup“ ([Lobbying in Europe - Hidden Influence, Privileged Access](#)), u kojem je analizirala zakone i propise koji se odnose na lobiranje, lobističku praksu, „*revolving door*“, kao i ostala pitanja u 19 evropskih država i tri institucije Evropske unije.

Istraživački sektor PSBiH u ovom radu, u skladu sa zahtjevom, daje odgovor na pitanje postoje li restrikcije u zapošljavanju izabranih i pojedinih imenovanih zvaničnika nakon isteka njihovog mandata u Francuskoj, Poljskoj, Latviji, Portugalu i Španiji.

Tabela: Pregled restrikcija nakon isteka mandata izabranih i pojedinih imenovanih zvaničnika u pogledu vrsta zapošljavanja

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
Relevantni propis		<i>Nema relevantnih odredbi *</i>	<i>Zakon od 21.08.1997. o ograničenju vršenja ekonomskih aktivnosti osoba koje obavljaju javne funkcije (član 1. i član 7.)</i>	<i>Zakon o sprječavanju sukoba interesa u aktivnostima osoba koje obavljaju javne funkcije (član 10. stavovi 1 - 2 i 7)</i>	<i>Zakon br. 64/93 od 26.08.1993. kojim se uređuju nespojivost i zabrana obavljanja određenih aktivnosti političkih zvaničnika i visokih zvaničnika državne uprave (član 5. i član 7-A)</i>	<i>Zakon 5/2006 od 10.04.2006. kojim se uređuje pitanje sukoba interesa članova Vlade i visokih zvaničnika državne uprave (član 8.)</i>
Zvaničnici na koje se restrikcije odnose	šef države	-	-	✓	✓	Nije primjenjivo.
	članovi parlamenta	-	-	✓	✓	-
	premijer	-	✓	✓	✓	✓
	ministri	-	✓	✓	✓	✓
Trajanje restrikcija		-	jedna godina	dvije godine	tri godine	dvije godine
Vrste restrikcija		-	Nakon isteka mandata premijer i ministri ne mogu biti zaposleni ili vršiti druge poslove u kompaniji ako su učestvovali u donošenju odluka o pojedinačnim stvarima u vezi s tom kompanijom. To se ne odnosi na administrativne odluke o utvrđivanju poreza i lokalnih plaćanja na osnovu posebnih propisa, osim ako se radi o odlukama o oslobađanju i izuzeću od poreza i lokalnih plaćanja. U opravdanim slučajevima komisija koju imenuje predsjedavajući Vijeća ministara može dati saglasnost na zapošljavanje prije isteka perioda od jedne godine.	Nakon isteka mandata predsjednik države, članovi parlamenta, premijer, zamjenici premijera, ministri, drugi zvaničnici i njihova rodbina ne mogu imati dionice niti biti partneri u onim komercijalnim kompanijama niti biti oni pojedinačni trgovci koji primaju narudžbe za nabavku za potrebe državnih i lokalnih organa, državna finansijska sredstva, kredite za koje je garanciju dala država ili sredstva državnog privatizacijskog fonda, osim u slučajevima kad su ona dodijeljena kao rezultat javnog nadmetanja. Osim toga, nakon isteka mandata navedenim zvaničnicima je zabranjeno sticati imovinu onog trgovca ili postati dioničar, partner ili imati funkciju u onim	Nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu obavljati funkcije u privatnim preduzećima koja posluju u sektoru nad kojim su oni imali direktni nadzor ako su ta preduzeća, tokom mandata zvaničnika, bila predmet privatizacije ili su primila finansijske poticaje ili fiskalni poticaj i poticaj iz sistema naknada ugovorne prirode. Navedena odredba ne odnosi se na povratak zvaničnika u preduzeće ili na poslove koje je obavljao prije imenovanja na javnu funkciju. <i>(U Parlamentu se vodi javno dostupan registar prijavljenih poslovnih i finansijskih aktivnosti članova Parlamenta i</i>	Nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu vršiti funkcije u privatnim kompanijama koje su direktno povezane s nadležnostima koje su ti zvaničnici imali tokom mandata. Direktna povezanost postoji u sljedećim slučajevima: - kad su zvaničnici donijeli odluke koje se odnose na te kompanije, - kad su zvaničnici učestvovali na sastancima korporativnih tijela na kojima su usvojili sporazume ili odluke koje se odnose na te kompanije. Zvaničnici koji su prije mandata radili u privatnim kompanijama i koji žele da se vrate u te kompanije nisu u sukobu interesa ako aktivnost koju će vršiti nije direktno povezana s nadležnostima javne funkcije koju su obavljali tokom mandata i ako odluke koje će donositi neće uticati

	Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
			<p>komercijalnim kompanijama u vezi s kojima su ti zvaničnici tokom obavljanja svoje dužnosti donijeli odluke o nabavci za potrebe državnih ili lokalnih organa, dodjeli sredstava državnih ili lokalnih organa, dodjeli sredstava privatizacijskog fonda državnih ili lokalnih organa, ili obavljali nadzornu, kontrolnu ili kaznenu funkciju.</p> <p><i>(Član 32. Ustava Latvije propisuje da članovi Parlamenta, lično ili u ime druge osobe, ne mogu zaključivati ugovore sa državnim organima niti primati koncesije od državnih organa. Ova odredba odnosi se i na ministre, čak i ako nisu članovi Parlamenta.</i></p> <p><i>Izvor: internetska stranica Parlamenta Latvije:</i> http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution <i>(datum pristupa 10.12.2015.)</i></p>	<p><i>Vlade, u skladu sa članom 7-A, stavovi 3, 4 i 5 Zakona br. 64/93.)</i></p>	<p>na javnu funkciju koju su obavljali.</p> <p>U periodu od dvije godine nakon isteka mandata zvaničnici ne mogu lično ili preko kompanija u kojima učestvuju direktno ili indirektno više od 10%, zaključivati ugovore o tehničkoj pomoći, uslugama ili slično s organima javne uprave direktno ili preko ugovarača ili preko podugovarača.</p> <p>Tokom dvogodišnjeg perioda nakon isteka mandata bivši zvaničnici moraju Uredu Ministarstva finansija za pitanja sukoba interesa dostaviti izjavu o privatnim aktivnostima koje planiraju obavljati. Ured u roku od mjesec dana donosi odluku da li u tom slučaju postoji nespojivost, odnosno sukob interesa, ili ne.</p> <p>Ukoliko postoji sukob interesa, Ured svoju odluku dostavlja bivšem zvaničniku i preduzeću ili društvu u kojem on namjerava obavljati funkciju, nakon čega oni mogu podnijeti prigovore. Nakon razmatranja prigovora Ured donosi konačnu odluku.</p> <p><i>(U periodu do 24 mjeseca nakon isteka mandata bivši članovi Vlade imaju pravo na naknadu u iznosu 80% njihove bruto plate, u skladu sa članom 10.5 Zakona 74/1980 od 29. decembra 1980.)</i></p>

* U Francuskoj su postojale restrikcije na vršenje određenih funkcija nakon isteka mandata (**za članove Vlade**) do oktobra 2013. godine, kada su ukinute (*LOI organique n° 2013-906 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique, Article 7 III. et IV. - A abrogé les dispositions suivantes: - Ordonnance n°58-1099 du 17 novembre 1958: Art. 6, Art. 7*). Do tada bilo je propisano da restrikcije traju šest mjeseci nakon isteka mandata, osim ako se radilo o funkcijama koje su članovi Vlade vršili prije imenovanja za člana Vlade, dok za predsjednika države i članove parlamenta nisu bile propisane restrikcije nakon isteka mandata, u smislu prethodno navedenih.

LITERATURA I IZVORI

- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Latvia, 17 December 2012
- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Poland, 25 January 2013
- GRECO Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Spain, 15 January 2014
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/ReportsRound4_en.asp (decembar 2015.)
- ECPRD upiti: br. 2677 (4.11.2014.), br. 1764 (27.11.2011.), br. 1383 (9.2.2010.), br. 451 (31.8.2005.)
- OECD Guidelines for Managing Conflict of Interests in the Public Service, 2003
- OECD Revolving Doors, Accountability and Transparency - Emerging Regulatory Concerns and Policy Solutions in the Financial Crisis, 2009
- OECD Post-Public Employment – Good Practices for Preventing Conflict of Interest, 2010
<http://www.oecd.org/gov/ethics/managingconflictinterestinthepublicservice.htm> (decembar 2015.)
- Izvještaj organizacije Transparency International: Lobbying in Europe - Hidden Influence, Privileged Access, 2015 http://www.transparency.org/whatwedo/publication/lobbying_in_europe (decembar 2015.)

PROPISI

- LOI organique n° 2013-906 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique - Constitutional Bylaw no. 2013-906 of 11 October 2013 on transparency in public life (Francuska)
<http://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Constitutionnal-bylaw-no-2013-906.pdf> (decembar 2015.)
- ACT no. 2013-907 of 11 October 2013 on transparency in public life (Francuska)
<http://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Act-no-2013-907.pdf> (decembar 2015.)
- Ordonnance n° 58-1099 du 17 novembre 1958 portant loi organique pour l'application de l'article 23 de la Constitution (Francuska)
- Code électoral (Francuska)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, Dz.U. 1997 Nr 106 poz. 679 (Poljska)
- Constitution of the Portuguese Republic <http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf> (decembar 2015.)
- Law 64/93 of 26 August 1993 - Legal Regime governing Incompatibilities and Disqualifications of Political Officeholders and Senior Public Officeholders (Portugal)
<http://www.en.parlamento.pt/Legislation/LegalRegimeGoverningIncompatibilities.pdf> (decembar 2015.)